नेपाल खुला विश्वविद्यालयकोसम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना: खुला शिक्षा प्रणालीका नवीनतम शिक्षण विधि तथा प्रविधिको माध्यमबाट विभिन्न विषयमा उच्चस्तरीय अध्ययन, अध्यापन तथा अनुसन्धानको व्यवस्था गरी गुणस्तरीय शिक्षा तथा आजीवन शिक्षालाई सर्वोपलव्ध बनाउने, उच्च शिक्षामा सर्वसाधारणको सहज पहुँच पुर्‍याई मुलुकभित्र स्वतन्त्र प्राज्ञिक चिन्तन, सत्यको खोज र अनुसन्धानलाई विकसित गर्ने, तथा देश, लोक र प्रकृतिको सेवा गर्न तत्पर, सक्षम, ज्ञानयुक्त, शिपयुक्त र निरन्तर-अध्ययनशिलज्ञान, सीप, प्रविधियुक्त जनशक्ति उत्पादन गर्ननिर्माण गर्ने उद्देश्यको पुर्तिका लागि नेपाल खुला विश्वविद्यालयको स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा ८३ बमोजिम व्यवस्थापिका–संसदको हैसियतमा संविधान सभालेनेपालको संविधान २०७२ बमोजिम व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद –१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः** (१) यस ऐनको नाम "नेपाल खुला विश्वविद्यालय ऐन, २०७२" रहेको छ ।

(२) यो ऐन प्रमाणीकरण भएको एकानब्बेऔं दिनबाट प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,–

(क) "खुला" भन्नाले सबैका लागि र सधैंका लागि शिक्षाको उपलब्धताको समाजिक लक्षलाई आत्मसाथ गर्दै सबै स्थान, उमेर र पृष्ठभूमिका व्यक्तिका लागि तथा सबै पद्धति र विचारका लागि खुला रहने गुणस्तरीय शैक्षिक कार्यक्रमहरु र शैक्षिक सामग्रिहरु उपलव्ध गराउने भन्ने जनाउने छ ।

(ख) "अध्ययन केन्द्र" भन्नाले दफा १८ १६ बमोजिमको अध्ययन केन्द्र सम्झनु पर्छ ।

(खग) "उपकुलपति" भन्नाले दफा २० १८ बमोजिमको उपकुलपति सम्झनु पर्छ ।

(गघ) "कार्यकारी परिषद्" भन्नाले दफा १० बमोजिमको कार्यकारी परिषद् सम्झनु पर्छ ।

(घङ) "कुलपति" भन्नाले दफा १९ १७ बमोजिमको कुलपति सम्झनु पर्छ ।

(ङच) "आधारभूत केन्द्र" भन्नाले दफा १७ १५ बमोजिमको आधारभूत केन्द्र सम्झनु पर्छ ।

(~~च~~छ) "डीन" भन्नाले संकायको प्रमुख सम्झनु पर्छ ।

(~~छ~~ज) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

(~~ज~~झ) "निर्देशक" भन्नाले आधारभूत वा अध्ययन केन्द्रको प्रमुख सम्झनु पर्छ ।

(~~झ~~ञ) "पदाधिकारी" भन्नाले दफा ६ बमोजिमका विश्वविद्यालयका पदाधिकारी सम्झनु पर्छ ।

(~~ञ~~ट) "प्राज्ञिक परिषद्" भन्नाले दफा १२ बमोजिमको प्राज्ञिक परिषद् सम्झनु पर्छ ।

~~(ट) "विद्या परिषद्" भन्नाले दफा १६ बमोजिमको विद्या परिष सम्झनु पर्छ ।~~

(ठ) "विश्वविद्यालय" भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापना भएको नेपाल खुला विश्वविद्यालय सम्झनु पर्छ ।

(ड) "शिक्षक" भन्नाले विश्वविद्यालयमा शिक्षा प्रदान गर्ने, अध्यापन वा विश्वविद्यालयद्वारा निर्दिष्ट प्राज्ञिक कार्य गर्ने, गराउने व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

~~(ढ) "शिक्षाध्यक्ष" भन्नाले दफा २१ बमोजिमको शिक्षाध्यक्ष सम्झनु पर्छ ।~~

(~~ण~~ढ) "सङ्काय" भन्नाले दफा ~~१५~~ १४ बमोजिमको सङ्काय सम्झनु पर्छ ।

(~~त~~ण) "सभा" भन्नाले दफा ७ बमोजिमको विश्वविद्यालय सभा सम्झनु पर्छ ।

~~(थ) "सेवा आयोग" भन्नाले दफा १४ बमोजिमको सेवा आयोग सम्झनु पर्छ ।~~

परिच्छेद–२

विश्वविद्यालयको स्थापना

३. **विश्वविद्यालयको स्थापना:** (१) खुला शिक्षा प्रणालीद्वारा विभिन्न विषयमा उच्चस्तरीय अध्ययन, अध्यापन तथा अनुसन्धान गर्ने, गराउने काम समेतको लागि नेपाल खुला विश्वविद्यालय स्थापना गरिएको छ ।

(२) विश्वविद्यालयको केन्द्रीय कार्यालय नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमासूचना प्रकाशन गरी तोकिदिएको नेपालको कुनै स्थानमा रहनेछ ।

(३) विश्वविद्यालयले नेपालभित्र ~~वा~~ ~~र~~ बाहिर आफ्नो कार्यक्रम सञ्चालनगर्न सक्नेछ ।

४. **विश्वविद्यालय स्वशासित र स्वसंगठित संस्था हुने**ः(१) विश्वविद्यालय अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित, ~~र~~ स्वसंगठित, लक्षअनुगामि तथा आफ्ना कार्यहरु प्रति जवाफदेहि स्वायत्त संस्था हुनेछ ।

(२) विश्वविद्यालयको सबै काम, कारबाहीको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

(३) विश्वविद्यालयले व्यक्ति सरह चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न, बेचविखन गर्न वा अन्य किसिमको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(४) विश्वविद्यालयले व्यक्ति सरह नालिस उजूर गर्न र विश्वविद्यालय उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजूर लाग्न सक्नेछ ।

(५) विश्वविद्यालयले व्यक्ति सरह करार गर्न, करार बमोजिमको अधिकार प्रयोग गर्न तथा दायित्व निर्वाह गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद–३

विश्वविद्यालयको संगठन तथा पदाधिकारी

५. **विश्वविद्यालयको संगठन**ः(१) विश्वविद्यालयको संगठन देहाय बमोजिम हुनेछ र यिनीहरुको सामूहिक रुप नै विश्वविद्यालयको स्वरुप हुनेछः–

(क) सभा

(ख) कार्यकारी परिषद्

(ग) प्राज्ञिक परिषद्

~~(घ) सेवा आयोग~~

(~~ङ~~घ) सङ्काय

~~(च) विद्या परिषद्~~

(~~छ~~ङ) आधारभूत केन्द्र

(~~ज~~च) अध्ययन केन्द्र

(~~झ~~छ) तोकिए बमोजिमका अन्य निकाय ।

(२) विश्वविद्यालयको तर्फबाट गरिने सम्पूर्ण काम उपदफा (१) बमोजिमका संगठनहरुबाट गरिनेछ ।

(३) सभा, कार्यकारी परिषद, र प्राज्ञिक परिषद विश्वविद्यालयका उच्चतम निकाय हुनेछन् ।

(४) कोहि एक व्यक्ति एउटा भन्दा बढि उच्चतम निकायको सदस्य हुन पाउने छैन ।

६. **विश्वविद्यालयका पदाधिकारीहरु:** (१) विश्वविद्यालयमा देहायका पदाधिकारीहरु रहनेछन:–

(क) कुलपति

(ख) उपकुलपति

~~(ग) शिक्षाध्यक्ष~~

(~~घ~~ग) ~~सेवा~~ परिषद वा आयोगको अध्यक्ष

(~~ङ~~घ) डीन

(~~च~~ङ) निर्देशक

(~~छ~~च) तोकिए बमोजिमका अन्य पदाधिकारीहरु ।

(२) राजनैतिक संगठनका सदस्यहरु, राजनीतिक संगठन सङ्ग आवद्ध भ्रातृ संगठनका सदस्यहरु, वा विगत चार बर्षमा त्यस्तो काममा संलग्न व्यक्तिहरु निर्देशक वा सो भन्दा माथिल्लो पदका पदाधिकारी हुन सक्ने छैनन् । तर कुलपतिको हकमा यो प्रतिबन्ध रहने छैन ।

परिच्छेद –४

सभाको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

७. **सभाको गठनः** (१) विश्वविद्यालयमा सर्वोच्च निकायको रुपमा एक सभा रहनेछ ।

~~(२) सभाकोगठन देहाय बमोजिम हुनेछः–~~

(२) सभा ५ सदस्यीय हुने छ, जसका सदस्यहरु विशेषत: प्राज्ञिक, व्यावसायिक र साँस्कृतिक संस्थाहरुमा विगतमा वा हालै उत्तरदायी पदमा रहि असाधारण ज्ञान र अनुभव हाँसिल गरि विश्वविद्यालयको उद्देश्य परिपुर्तिकालागि कर्तव्य बहन गर्न सक्षम व्यक्तिहरु हुनेछन् ।

(३) नेपाल वा अन्य मुलुकका संघीय, प्रादेशिक वा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरु, चुनावि प्रकृयाबाट छानिने राष्ट्रिय, प्रादेशिक वा अन्यकुनै जनप्रतिनिधि सभाका सदस्यहरु, राजनैतिक संगठन वा ति सङ्ग आवद्ध भ्रातृ संगठनका सदस्यहरु, वा विगत चार बर्षमा त्यस्तो काममा संलग्न व्यक्तिहरु सभाका सदस्य हुन सक्ने छैनन् ।

(४) विश्वविद्यालयका शिक्षक र कर्मचारि, विश्वविद्यालयसङ्ग व्यावसायिक लेनदेन गर्ने व्यक्ति, अन्य संस्थाबाट विश्वविद्यालयमा काममा खटाइएका व्यक्ति, विश्वविद्यालय आनुदान आयोगका पदाधिकारी, विश्वविद्यालयसङ्ग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने मन्त्रालयबाट पारिश्रमिक लिने वा ति मन्त्रालयसङ्ग व्यावसायिक सम्बन्ध राख्ने व्यक्ति, वा अन्य विश्वविद्यालयको सभामा रहेका व्यक्ति सभाको सदस्य हुन पाउने छैनन् ।

(५) प्रथम सभामा नेपाल सरकारले दुई जना र गैर-आवासीय नेपाली संघले दुई जना सदस्य मनोनित गर्ने छन् । त्यस पश्चातका सभामा नेपाल सरकारले दुई जना र कार्यकारि परिषदको सिफारिसमा प्राज्ञिक परिषदको बहुमतले दुई जना सदस्य मनोनित गर्ने छन् । मनोनित चार जनाले सर्वसम्मतिमा छानेको एक जना गरि सभामा पाँच सदस्य रहने छन् ।

(६) उपदफा (५) अनुसार मनोनित चार जनाले तीन महिना सम्म पाँचौ सदस्यको सर्वसम्मत निर्णय लिन नसकेमा प्रथम सभाको हकमा कार्यकारी परिषदको सिफारिसमा कुलपतिले र त्यस पश्चातका सभाको हकमा कार्यकारी परिषदको सिफारिसमा प्राज्ञिक परिषदको बहुमतले चार सदस्यहरुबाट प्रस्तावित बढिमा चार नामहरु मध्येवाट एकजनालाई छनौट गर्नेछन् ।

(७) एक कार्यकाल पुरा गरे लगत्तै अर्को कार्यकालको नियुक्ति एक भन्दा बढि पल्ट दिन पाइने छैन ।

(८) सभाका सदस्यहरुले साधारण बहुमतबाट आँफुमध्ये कसैलाई अध्यक्ष चयन गर्ने छन् ।

(९) नेपालमा हाल भैरहेको अत्याधिक बौद्धिक बहिर्गमनलाई दृष्टिगत गरि दोश्रो र त्यस पश्चातका सभामा सरकारले एक जना र विश्वविद्यालयले एक जना सदस्य गैर-आवासीय नेपालीहरु मध्ये वाट मनोनयन गर्ने छन् । तर प्रत्येक कार्यकालको अन्त्यमा विश्वविद्यालयले यो नीतिको समिक्षा गर्ने छ र प्राज्ञिक परिषदको दुई तिहाई मतले समसामयिक परिष्करण गर्न सक्ने छ ।

~~(क) कुलपति –अध्यक्ष~~

~~(ख) सदस्य,राष्ट्रिय योजना आयोग (शिक्षा हेर्ने) –सदस्य~~

~~(ग) उपकुलपति –सदस्य~~

~~(घ) अध्यक्ष, विश्वविद्यालय अनुदान आयोग –सदस्य~~

~~(ङ) सचिव, अर्थ मन्त्रालय –सदस्य~~

~~(च) सचिव, वातावरण, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय –सदस्य~~

~~(छ) सचिव, सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय –सदस्य~~

~~(ज) सचिव, शिक्षा मन्त्रालय –सदस्य~~

~~(झ) अन्य विश्वविद्यालयका उपकुलपतिहरुमध्येबाट दुईजना –सदस्य~~

~~(ञ) अन्य विश्वविद्यालय तथा प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएका अध्ययन प्रतिष्ठानका पूर्व उपकुलपतिहरुमध्येबाट एकजना –सदस्य~~

~~(ट) सेवा आयोगका अध्यक्ष –सदस्य~~

~~(ठ) डीनहरुमध्येबाट एकजना –सदस्य~~

~~(ड) निर्देशकहरुमध्येबाट एकजना –सदस्य~~

~~(ढ) विश्वविद्यालयका प्राध्यापकहरुमध्येबाट कम्तीमा एकजना महिला सहित दुईजना –सदस्य~~

~~(ण) गैरआवासीय नेपाली संघको अध्यक्ष वा निजले तोकेको सो संघको प्रतिनिधि –सदस्य~~

~~(त) उद्योगपति, व्यापारी, चन्दादाता, समाजसेवी वा शैक्षिक वा प्राज्ञिक क्षेत्रमा उल्लेखनीय योगदान पु¥याएका व्यक्तिहरुमध्ये सबै क्षेत्रबाट प्रतिनिधित्व हुने गरी कम्तीमा दुईजना महिला सहित पाँचजना –सदस्य~~

~~(थ) शिक्षाध्यक्ष –सदस्य–सचिव~~

~~(३) शिक्षाध्यक्षको नियुक्ति नभएसम्मको लागि सभाको सदस्य–सचिवको काम कुलपतिले तोकेको सभाको कुनै सदस्यले गर्नेछ ।~~

~~(४) उपदफा (२) बमोजिमका पदेन सदस्य बाहेक अन्य सदस्यको मनोनयन कार्यकारी परिषद्को सिफारिसमा कुलपतिबाट हुनेछ ।~~

(~~५~~१०) ~~उपदफा (२) बमोजिमकामनोनीत~~सभाका सदस्यहरुको पदावधि चार वर्षको हुनेछ ।

(~~६~~११) कुनै कारणले मनोनीत सदस्यको पद रिक्त हुन गएमा बाँकी अवधिको लागि ~~उपदफा (४) बमोजिमको~~पूर्ववत प्रक्रिया पूरा गरी अ~~र्को~~र्को व्यक्तिलाई मनोनयन गरिनेछ ।

८. **सभाको बैठक:** (१) सभाको बैठक साधारणतया महिनाको एक पटक र वर्षको कम्तीमा ~~दुई~~ दश पटक बस्नेछ ।

(२) सभाको बैठक सदस्यहरुको आपसि समझदारीमा रोजेको मिति समय र स्थानमा बस्नेछ र त्यो हुन नसकेमा सो सभाको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(३) सभाको बैठक हुनुभन्दा कम्तीमा सात दिन अगावै बैठकमा छलफल हुने विषयको कार्यसूची सहितको सूचना ~~सभाकासदस्य–सचिवले~~ सबै सदस्यलाई दिइनेछ ।

(४) सभामा तत्काल कायम रहेको कुल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशतभन्दा बढीतीन जना सदस्यहरु उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(५) सभाको बैठकको अध्यक्षताकुलपतिलेर निजको अनुपस्थितिमा उपकुलपतिले गर्नेछअध्यक्षको अनुपस्थितिमा उपस्थित सदस्यहरुले आँफुमध्येबाट छानेको व्यक्तिले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(६) यस ऐनले अन्यथा तोकेको अबस्थामा बाहेक सभाको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकमा अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ ।

(७) सभाको बैठकको निर्णयसदस्य–सचिवले बैठकमा अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिबाट प्रमाणित गराई राख्नेछ ।

(८७) सभाको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि सभा आफैंmले आँफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

९. **सभाको काम, कर्तव्य र अधिकारः** सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः–

(क) विश्वविद्यालयको नीति, व्यवस्थाकीय सिद्धान्तहरु र सञ्चालन विधीहरु निर्धारण गर्ने,

(ख) खुला शिक्षा प्रणालीद्वारा विभिन्न विषयमा उच्चस्तरीय विश्वविद्यालयको सम्पत्ति तथा त्यहाँ गरिने अध्ययन, अध्यापन, तथा अनुसन्धान कार्यक्रम सञ्चालन तथा आर्थिक-प्रशासनिक गतिविधिहरुको निरिक्षण गर्ने, गराउने,

(ग) विश्वविद्यालयको हित सङ्ग गहन सम्बन्ध र आधारभूत महत्व राख्ने सम्झौताहरुमा अन्तिम निर्णय लिने तथा विश्वविद्यालयका लागि महत्वपूर्ण सैद्धान्तिक सवालहरुमा धारणा प्रस्तुत गर्ने, व्यवस्थापन तथा सञ्चालनका लागि विश्वविद्यालयका विभिन्न संगठन तथा सो अन्तर्गतका निकायलाई आवश्यक मार्गदर्शन गर्ने,

(घ) विश्वविद्यालयबाट प्रदान गरिने विभिन्न उपाधिहरु निर्धारण गरी प्रदानस्वीकृत गर्ने,

(ङ) विश्वविद्यालयको योजना, वार्षिक प्रतिवेदन, लेखा परीक्षण प्रतिवेदन, वार्षिक बजेट र कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने,

(च) विश्वविद्यालयको नीति नियम स्वीकृत गर्ने,

(छ) सभामा प्राप्त भएका विभिन्न प्रस्ताव छलफल गरी स्वीकृत गर्ने,

(ज) विश्वविद्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन तथा लेखा परीक्षण प्रतिवेदन उपर छलफल गरी पारित गर्नेप्राज्ञिक परिषदले सिफारिस गरेका व्यक्तिहरु मध्येबाट आगामि उपकुलतिको छनौट र नियुक्ति गर्ने ।

(झ) विश्वविद्यालयमा वित्तीय अनुशासन कायम राख्न आर्थिक, शैक्षिक, प्राज्ञिक र प्रशासनिक सुधारहरुका लागि कार्यकारी परिषद्लाई निर्देशन दिने,

(ञ) आवश्यकता अनुसार अन्य आयोग वा परिषदहरु गठन र खारेज गर्ने,

(ञट) तोकिए बमोजिमका अन्य काम गर्ने, गराउने ।

परिच्छेद –५

कार्यकारी परिषद्को गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

१०. **कार्यकारी परिषद्को गठन:** (१) विश्वविद्यालयको कार्यकारी निकायको रुपमा काम गर्न एक ५ सदस्यीय कार्यकारी परिषद् रहनेछ ।

(२) कार्यकारी परिषद्को गठन देहाय बमोजिम हुनेछः–

(क) उपकुलपति –अध्यक्ष

(ख) शिक्षाध्यक्ष –सदस्य

(गख) पदाधिकारीहरुमध्येबाट सभाका सदस्यहरुमध्येबाट एकजना चार जना –सदस्य

(घ) शिक्षकहरुमध्येबाट एकजना –सदस्य

(ङ) उपकुलपतिले तोकेको डीन –सदस्य–सचिव

(३) उपदफा (२) को खण्ड (~~ग)र (घ~~ख) बमोजिमका सदस्यको मनोनयन उपकुलपतिको सिफारिसमा सभाबाट हुनेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिममनोनीत सदस्यहरुको पदावधि चार वर्षको हुनेछ ।

(५) कुनै कारणले मनोनीत सदस्यको पदरिक्त हुन गएमा बाँकी अवधिको लागि उपदफा (३) बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी ~~अर्को‍े~~ अर्को व्यक्तिलाई मनोनयन गरिनेछ ।

(६) कार्यकारी परिषद्को बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ र त्यसरी नतोकिएसम्मको लागि त्यस्तो कार्यविधि कार्यकारी परिषद् ~~आफंैले~~ आँफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

११. **कार्यकारी परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकारः** कार्यकारी परिष~~द्~~दको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः–

(क) सभाको निर्णय तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,

(ख) विश्वविद्यालयलाई आवश्यक पर्ने वित्तीय स्रोत जुटाउन आवश्यक काम गर्ने,

(ग) विश्वविद्यालयका आर्थिक, प्राज्ञिक, प्रशासनिक तथा आचारसंहहिता सम्बन्धी नीति-नियमहरुको मस्यौदा तयार गरी स्वीकृतिका लागि सभामा पेश गर्ने,

(घ) विश्वविद्यालयलाई आवश्यक पर्ने शिक्षक तथा कर्मचारीको ~~दरबन्दी स्वीकृतिका लागि सभामा पेश गर्ने र स्वीकृत दरबन्दीमा सेवा आयोगको सिफारिसमा शिक्षक तथा कर्मचारी नियुक्ति तथा बढुवा~~व्यवस्था गर्ने,

~~(ङ) विश्वविद्यालयका शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थीले पालना गर्नु पर्ने आचार संहिता तयार गरी स्वीकृतिको लागि सभा समक्ष पेश गर्ने,~~

(~~च~~ङ) ~~खण्ड (ङ) बमोजिमको आचार संहिता~~ विश्वविद्यालयका शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थीले संस्थाका आर्थिक, प्राज्ञिक, प्रशासनिक तथा आचारसंहहिता सम्बन्धी निति-नियमहरु पालना गरे, नगरेको अनुगमन गर्ने, गराउने र ~~अनुगमन गर्दा गराउँदाआचार संहिताको~~ तिनको पालना नगरेको ~~न~~देखिएमा कारबाही गर्ने,

(छ) विश्वविद्यालयको प्रगति-प्रतिवेदन, नीति, वार्षिक कार्यक्रम, बजेट, प्रगति विवरण, लेखापरीक्षण प्रतिवेदन र अन्य प्रस्ताव तयार गरी स्वीकृतिको लागि सभा समक्ष पेश गर्ने,

(ज) विश्वविद्यालयकाद्वारा सञ्चालित शैक्षिक कार्यक्रमको सञ्चालन, समन्वय तथा निरीक्षण गर्ने र सोको प्रतिवेदन सभामा पेश गर्ने,

(झ) सभाको निर्देशनको अधीनमा रही विश्वविद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको बेचविखन गर्ने, ठेक्का पट्टा गरी दिने, लिने,

(ञ) विश्वविद्यालयको कोष तथा चल, अचल सम्पत्तिको संरक्षण, नियन्त्रण, व्यवस्थापन तथा सञ्चालन गर्ने, गराउने,

(ट) विश्वविद्यालयलाई प्राप्त दान, दातव्य तथा आर्थिक सहयोग ग्रहण गर्ने,

(ठ) विश्वविद्यालयको नीति तथा कार्यक्रमको अधीनमा रही प्राज्ञिक, अनुसन्धानमूलक र पेशागत विकास सम्बन्धी शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न तथा सोका लागि आवश्यक सहयोग जुटाउने समेतका काम गर्न स्वदेशी वा विदेशी विश्वविद्यालय वा संस्थासँग सम्बन्ध कायम गर्ने तथा सहकार्य गर्ने,

(ड) आफूले गर्ने कामका लागि आवश्यकता अनुसार समिति, उपसमिति वा कार्यटोलीको गठन गर्ने,

(ढ) विश्वविद्यालयमा वित्तीय अनुशासन कायम राख्ने तथा बेरुजु फछ्र्यौटका अन्य निकायले गर्ने भनि तोकेका बाहेक विश्वविद्यालयलाई आवस्यक अन्य कामहरु गर्ने, गराउने ।,

(ण) तोकिए बमोजिमका अन्य कामहरु गर्ने ।

परिच्छेद –६

प्राज्ञिक परिषद्को गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

१२. **<u>प्राज्ञिक परिषद्को गठनः</u>** (१) विश्वविद्यालयको शैक्षिक, प्राज्ञिक तथा अनुसन्धानको कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने निकायको रुपमा काम गर्न विश्वविद्यालयमा एक प्राज्ञिक परिषद् रहनेछ ।

(२) प्राज्ञिक परिषद्को गठन देहाय बमोजिम हुनेछः–

(क) ~~शिक्षाध्यक्ष~~प्राध्यापकहरुमध्येवाट एकजना –अध्यक्ष

(ख) डीनहरुमध्येबाट एकजना –सदस्य

(ग) निर्देशकहरुमध्येबाट एकजना –सदस्य

(घ) शिक्षकहरुमध्येबाट एकजना –सदस्य

(ङ) खुला शिक्षा प्रविधि तथा पाठ्यक्रम सम्बन्धी विषयका विज्ञहरुमध्येबाट दुईजना –सदस्य

(च) विषयगत विज्ञहरुमध्येबाट कम्तीमा एकजना महिला सहित दुईजना –सदस्य

~~(छ) शिक्षाध्यक्षले तोकेको निर्देशक –सदस्य–सचिव~~

(३) उपदफा (२) ~~को खण्ड(ख), (ग), (घ), (ङ) र (च)~~ बमोजिमका सदस्यको मनोनयन उपकुलपतिको सिफारिसमा ~~कुलपतिबाट~~ सभाबाट हुनेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम मनोनीत सदस्यहरुको पदावधि चार वर्षको हुनेछ ।

(५) कुनै कारणले मनोनीत सदस्यको पदरिक्त हुन गएमा बाँकी अवधिको लागि उपदफा (३) बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी ~~अर्कोे~~ अर्को व्यक्तिलाई मनोनयन गरिनेछ ।

(६) प्राज्ञिक परिषद् अन्तर्गत तोकिए बमोजिम विषय समितिहरु रहन सक्नेछन् ।

(~~६~~७) प्राज्ञिक परिषद्को बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ र त्यसरी नतोकिएसम्मको लागि त्यस्तो कार्यविधि प्राज्ञिक परिषद् आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

१३. **प्राज्ञिक परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकारः** प्राज्ञिक परिषद्‍्द्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः–

(क) विश्वविद्यालयको पाठ्यक्रम निर्धारण गर्ने,

(ख) पाठ्यभार हस्तान्तरण (क्रेडिट ट्रान्सफर) र पाठ्यभार सञ्चय (क्रेडिट एक्यूमूलेशन) सम्बन्धी आवश्यक काम गर्ने, गराउने,

(ग) विश्वविद्यालयको प्राज्ञिक तथा अनुसन्धान सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्वीकृत गर्ने,

(घ) विश्वविद्यालयद्वारा सञ्चालित विभिन्न शैक्षिक कार्यक्रममा भर्नाको योग्यता तथा आधार, सङ्काय परिवर्तनलम्बीय र क्षितिजीय संयोजन तथा स्थान्तर विधि, सिकाई मूल्याङ्कन विधि र परीक्षाको किसिम निर्धारण गर्ने,

(ङ) विद्यार्थीबाट लिइने शुल्क, अध्ययन सामग्रीको मूल्य तथा विश्वविद्यालयले प्रदान गर्ने सेवाको शुल्क निर्धारण गर्ने,

(च) शैक्षिक गुणस्तर कायम राख्न आवश्यक काम गर्ने,

(छ) विश्वविद्यालयद्वारा प्रदान गरिने विभिन्नउपाधि प्रदान गर्न सभामा सिफारिस गर्ने,

(ज) अन्य शैक्षिक संस्थाबाट प्राप्त उपाधिको समकक्षता निर्धारण गर्ने,

(झ) प्राज्ञिक र अनुसन्धानका विषयमा विश्वविद्यालयका अन्य निकायलाई राय सल्लाह दिने,

(ञ) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने ।

परिच्छेद–७

सेवा आयोग, सङ्काय, विद्यापरिषद् केन्द्र तथा अन्य निकाय

१४. **सेवा आयोगको गठनः** (१) विश्वविद्यालयको शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको नियुक्ति तथा बढुवाको लागि सिफारिस गर्न एक सेवा आयोगरहनेछ ।

(२) सेवा आयोगको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ ः–

(क) दफा २४ बमोजिमको समितिको सिफारिसमा कुलपतिबाट नियुक्त व्यक्ति – अध्यक्ष

(ख) लोक सेवा आयोगको सदस्य – सदस्य

(ग) दफा २४ बमोजिमको समितिको सिफारिसमा कुलपतिबाट नियुक्त व्यक्ति – सदस्य

(३) उपदफा (२) बमोजिम नियुक्त अध्यक्ष तथा सदस्यको पदावधि चार वर्षको हुनेछ ।

(४) सेवा आयोगको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(५) उपदफा (२) बमोजिम नियुक्तअध्यक्ष र सदस्यको पारिश्रमिक, सुविधा र सेवाका अन्य शर्तहरू तोकिए बमोजिम हुनेछन्।

(६) सेवा आयोगको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ र त्यसरी नतोकिएसम्मको लागि त्यस्तो कार्यविधि सेवा आयोग आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

१५१४. **सङ्कायः** (१) विश्वविद्यालयमा सञ्चालन गरिने उच्च शिक्षाको लागि तोकिए बमोजिमका विभिन्न सङ्काय स्थापना गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सङ्काय स्थापना गर्दा सङ्काय अन्तर्गत सञ्चालन हुने कार्यक्रम र विद्यार्थी संख्या समेतलाई आधार बनाइनेछ ।

(३) सङ्कायको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१६. **विद्या परिषद्ः** (१) सङ्कायको शैक्षिक तथा प्राज्ञिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नको लागि प्रत्येक सङ्कायमा तोकिए बमोजिमको एक विद्या परिषद् रहनेछ ।

(२) विद्या परिषद् अन्तर्गत तोकिए बमोजिमका विषय समितिहरु रहनेछन् ।

(३) विद्या परिषद् र सो अन्तर्गत रहने विषय समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

~~१७~~१५. **आधारभूत केन्द्रः** (१) विश्वविद्यालयमा पाठ्यक्रम विकास, अध्ययन सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण, प्राज्ञिक तथा अनुसन्धान, विद्यार्थी सम्पर्क तथा परामर्श लगायत तोकिएका अन्य कामका लागि आधारभूत केन्द्र रहनेछन् ।

(२) आधारभूत केन्द्रको स्थापना, सञ्चालन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

~~१८~~१६. **अध्ययन केन्द्रः** (१) विश्वविद्यालयले विभिन्न विषयमा ~~उच्च~~ शिक्षा प्रदान गर्नको लागि आवश्यकता अनुसार अध्ययन केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

(२) विश्वविद्यालयले नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई नेपाल बाहिर अध्ययन केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

(३) अध्ययन केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद–८

विश्वविद्यालयका पदाधिकारी, शिक्षक तथा कर्मचारी

~~१९~~१७. **कुलपतिः** (१) ~~शिक्षामन्त्री~~ राष्ट्रपति, प्रधानमन्त्री वा प्रतिष्ठित सामाजिक व्यक्ति विश्वविद्यालयको कुलपतिहुनेछ ।

(२) कुलपति विश्वविद्यालयको प्रमुख ~~र सभाको अध्यक्ष~~ हुनेछ ।

(३) कुलपतिले विश्वविद्यालयको दीक्षान्त समारोहको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(४) कुलपतिले आवश्यकतानुसार विश्वविद्यालयको निरीक्षण गर्न र ~~विश्वविद्यालयलाई निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यसरी कुलपतिले दिएको निर्देशनको पालना गर्नु विश्वविद्यालयको कर्तव्य हुनेछ~~सुझावहरु दिन सक्ने छ ।

~~२०~~१८. **उपकुलपतिः** (१) विश्वविद्यालयमा पूरा समय काम गर्ने प्रमुख पदाधिकारीको रुपमा एक उपकुलपति रहनेछ ।

(२) उपकुलपतिमा विद्यावारिधि गरेको तथा विश्वविद्यालयको सांगठनिक र आर्थिक व्यवस्थान गर्न सक्ने र विश्वविद्यालयको उद्देश्य पुर्तिका लागि उच्च प्रकृतिको नेतृत्व दिन सक्ने योग्यता, क्षमता, र कुशलता भएको व्यक्तिलाई मात्र चयन गर्न सकिने छ ।

(३) प्रथम उपकुलपति नेपाल सरकारले दफा २४ बमोजिमको समितिको सिफारिसमा उपकुलपतिको नेपालमा स्थापित विश्वविद्यालयका तीन जना अग्रज पूर्व-उपकुलपतिहरु रहेको तीन सदस्यीय समितिको सिफारिसमा नेपाल सरकारले नियुक्ति गर्नेछ । त्यस पश्चातको उपकुलपतिको हकमा सार्वजनिक विज्ञापनको उत्तरमा आवेदन दिने आवेदकहरु मध्येबाट तोकिएको प्रकृया अनुसार सभाले बनाएको छनौट समितिले तोकिएको प्रकृया अपनाई छानेका तीन जनाको नाम र विवरण सभामा प्रस्तुत गर्ने छ, जस मध्ये सभाको सिफारिसमा प्राज्ञिक परिषदको बहुमतले अनुमोदन गरेको एक जनालाई सभाले उपकुलपतिमा नियुक्त गर्ने छ ।

(३४) विश्वविद्यालयको सबै काम कारबाही उपर उपकुलपतिको सामान्य नियन्त्रण रहनेछ र निजले विश्वविद्यालयको काम, कारबाहीमा निर्देशन दिन र रेखदेख गर्न सक्नेछ तथा सभा बाहेक कुनै पनि परिषद् वा समितिको बैठक बोलाउन, बैठकमा भाग लिन र बैठकमा राय दिन पाउने छ ।

(४५) उपकुलपतिले सभाको निर्णय र निर्देशनहरु कार्यान्वयन गर्नु, गराउनु पर्नेछ ।

(५६) कुलपतिको अनुपस्थितिमा उपकुलपतिले दीक्षान्त समारोहमा अध्यक्षता गर्नेछ ।

(७) उपकुलपतिले विश्वविद्यालयको दूरगामि लक्षमा प्रभाव पार्ने प्रकृतिका निर्णयहरु लिन सभाको अनुमोदन लिएको हुनु पर्नेछ तर यदि सभाको निर्णयलाई पर्खंदा विश्वविद्यालयको सञ्चालनलाई उल्लेख्य घाटा पुग्ने अस्थामा आई तत्काल निर्णय लिनु परेमा सभालाई सो को जानकारि बिना कुनै बिलम्ब दिनु पर्ने छ ।

Formatted: Font: Bold

Formatted: Font: Bold

२१. **शिक्षाध्यक्षः** (१) विश्वविद्यालयको आर्थिक, शैक्षिक, प्राज्ञिक, अनुसन्धनात्मक कार्य तथा कर्मचारी प्रशासनको रेखदेख र समन्वय गर्नको लागि विश्वविद्यालयमा एक शिक्षाध्यक्ष रहनेछ ।

(२) शिक्षाध्यक्ष पूरा समय काम गर्ने पदाधिकारी हुनेछ ।

(३) कुलपतिले दफा २४ बमोजिमको समितिको सिफारिसमा शिक्षाध्यक्षको नियुुक्ति गर्नेछ ।

(४) उपकुलपतिको अनुपस्थितिमा शिक्षाध्यक्षले उपकुलपतिको काम गर्नेछ ।

२२१९. **डीनः** (१) सङ्कायको प्रमुखको रूपमा काम गर्न प्रत्येक सङ्कायमा एक डीन रहनेछ ।

(२) डीन पूरा समय काम गर्ने पदाधिकारी हुनेछ ।

(३) डीनको नियुक्ति कार्यकारी परिषद्बाट हुनेछ ।

२३२०. **निर्देशकः** (१) केन्द्रको प्रमुखको रुपमा काम गर्न प्रत्येक केन्द्रमा एक निर्देशक रहनेछ।

(२) निर्देशक पूरा समय काम गर्ने पदाधिकारी हुनेछ ।

(३) निर्देशकको नियुक्ति कार्यकारी परिषद्बाट हुनेछ ।

२४. **सिफारिस समिति सम्बन्धी व्यवस्थाः** (१) उपकुलपति, शिक्षाध्यक्ष र सेवा आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्यको नियुक्तिको लागि सिफारिस गर्न नेपाल सरकारले शिक्षा मन्त्रालयका सचिव, सभाका सदस्य र प्राध्यापक रहेको एक सिफारिस समिति गठन गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले नेपाल सरकारद्वारा मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाटकम्तीमा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरेका देहायका व्यक्तिहरुमध्येबाटउपकुलपति, शिक्षाध्यक्ष र सेवा आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्यको पदमा नियुक्तिको लागि कुलपति समक्ष सिफारिस गर्नेछः–

(क) प्राध्यापन वा अनुसन्धानको क्षेत्रमा कम्तीमा बीस वर्ष काम गरेका ख्याती प्राप्त शिक्षाविद्हरुमध्येबाटउपकुलपतिको पदमा,

(ख) सरकारी वा प्राध्यापनको क्षेत्रमा कम्तीमा बीस वर्ष काम गरेका ख्याती प्राप्त व्यक्तिहरुमध्येबाट सेवा आयोगको अध्यक्ष पदमा,

(ग) प्राध्यापनको क्षेत्रमा कम्तीमा बीस वर्ष काम गरेका प्राध्यापकहरुमध्येबाट शिक्षाध्यक्ष र सेवा आयोगको सदस्यको पदमा ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले उपकुलपति, शिक्षाध्यक्ष र सेवा आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्यको पदमा नियुक्तिको लागि सिफारिस गर्दाअपनाउने प्रक्रिया सो समिति आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

२५२१. **पदाधिकारीको सेवा, शर्त, सुविधा तथा काम, कर्तव्य र अधिकारः** (१) कुलपति, उपकुलपति, प्राज्ञिक परिषदको अध्यक्ष, शिक्षाध्यक्ष, डीन तथा निर्देशकको पदावधि चार वर्षको हुनेछ ।

(२) पदाधिकारीको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार, पारिश्रमिक, सुविधा र सेवाका शर्तहरु तोकिए बमोजिम हुनेछन् ।

२६२४. **अन्य पदाधिकारीहरु:** (१) विश्वविद्यालयमा यस ऐनमा उल्लेख भए बाहेक तोकिए बमोजिमका अन्य पदाधिकारी रहन सक्नेछन् ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका पदाधिकारीको नियुक्ति, काम, कर्तव्य र अधिकार, पारिश्रमिक, सुविधा र सेवाका शर्तहरु तोकिए बमोजिम हुनेछन् ।

२७२५. **पद रिक्त हुने अवस्था:** देहायको कुनै अवस्थामा उपकुलपति, शिक्षाध्यक्ष, सेवा आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्य, डीन वा निर्देशकको पद रिक्त भएको मानिनेछ ः:–

(क) निजले आफ्नो पदबाट दिएको राजीनामा स्वीकृत भएमा,

(ख) निज नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसूरदार ठहरिएमा,

(ग) निजलाई दफा २८ २६ बमोजिम पदबाट हटाइएमा,

(घ) निजको मृत्यु भएमा ।

२८२४. **पदबाट हटाउन सकिने:** (१)

उपकुलपति, शिक्षाध्यक्ष वा सेवा आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्यलेआफ्नो पद अनुरुपको जिम्मेवारी पूरा नगरेको,इमान्दारीपूर्वक काम नगरेको वा निजले पद अनुकुलको आचरण नगरेको भनी सभामा तत्काल कायम रहेकाएक चौथाई सदस्यहरुले निजलाई पदबाट हटाउन कुलपति समक्ष लिखित निवेदन दिएमा कुलपतिले सभाको कुनै सदस्यको अध्यक्षतामा शिक्षा मन्त्रालयको सचिव रविश्वविद्यालय अनुदान आयोगको सदस्य रहेको तीन सदस्यीय छानबिन समिति गठन गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठित छानबिन समितिले सो सम्बन्धमा आवश्यक छानबिन गरी तीस दिनभित्र आफ्नो प्रतिवेदन कुलपति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि कुलपतिले सो प्रतिवेदन सभा समक्ष पेश गर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम पेश भएको प्रतिवेदन उपर छलफल हुँदा सभाको बैठकले उपकुलपति, शिक्षाध्यक्ष, सेवा आयोगका अध्यक्ष वा सदस्यलाई पदबाट हटाउने निर्णय गरेमा कुलपतिले उपकुलपति, शिक्षाध्यक्ष वा सेवा आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्यलाईपदबाट हटाउनेछ ।

(५) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनिउपकुलपति, शिक्षाध्यक्ष, सेवा आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्यलाईपदबाट हटाउनु अघि निजलाई सफाई पेश गर्ने मौका दिनु पर्नेछ ।

(६) उपकुलपति, शिक्षाध्यक्ष वा सेवा आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्य बाहेक विश्वविद्यालयका अन्य पदाधिकारीलाई उपदफा (१) बमोजिमको आरोपमा छानबिन गर्दा वा पदबाट हटाउँदा अपनाउनु पर्ने प्रक्रिया तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(७१) पदको गम्भिर अपचलन गरको, फौजदारी अभियोगमा दोषि ठहरेको, शारीरिक वा मानसिक रुपमा असक्षम बनेको, वा ठोस आधारमा विश्वास गुमेको आवस्थामा विश्वविद्यालयको सभाको सदस्य, पदाधिकारी, शिक्षक वा कुनैपनि कर्मचारीलाई पदबाट हटाउन सकिने छ ।

(२) यस दफा बमोजिम पदबाट हटाइएको व्यक्तिसङ्ग विश्वविद्यालयले गरेका सेवा कराहरु स्वत: रद्द हुनेछन् ।

(३) सभाका सदस्यको हकमा यस दफा बमोजिम पदबाट हटाउँदा कार्यकारी परिषद र प्राज्ञिक परिषद दुबैमा दुई तिहाईले निर्णय गरेको आधारमा नेपाल सरकारले सभाको सदस्यलाई पदबाट हटाउन सक्नेछ ।

(४) उपकुलपतिको हकमा यस दफा बमोजिम पदबाट हटाउँदा सभा र प्राज्ञिक परिषद दुबैमा दुई तिहाईले गरेको निर्णयको आधारमा नेपाल सरकारले उपकुलपतिलाई पदबाट हटाउन सक्नेछ ।

(५) अन्य पदाधिकारीको हकमा यस दफा बमोजिम पदबाट हटाउँदा सभाको दुई तिहाई मतको निर्णयको आधारमा उपकुलपतिले उक्त व्यक्तिलाई पदबाट हटाउन सक्नेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम-कुनै पदाधिकारी उपर छानबिन गर्न तोकिए बमोजिम छानबिन समिति गठन ~~भएपछि~~ भएमा त्यसको अन्तिम निर्णय नभएसम्मको लागि त्यस्तो पदाधिकारी स्वतः निलम्बन हुनेछ ।

(~~८~~७) उपदफा (~~७~~६) बमोजिम सभाको सदस्य निलम्बन भएमा पूर्ववत् प्रकृयाबाट मनोनित व्यक्तिले, उपकुलपति निलम्बन भएमा ~~शिक्षाध्यक्षले, शिक्षाध्यक्ष वा सेवा आयोगका अध्यक्षतथा सदस्य निलम्बन भएमा कुलपतिले तोकेको विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारीले~~ सभाले तोकेको व्यक्तिले र अन्य पदाधिकारी निलम्बनमा परेमा उपकुलपतिले तोकेको व्यक्तिले निलम्बन भएको अवधिभर निजको काम गर्नेछ ।

(८) यस दफा बमोजिम कसैलाई पदबाट हटाउनु अघि निजलाई सफाई पेश गर्ने मौका दिनु पर्नेछ ।

~~२९~~२५. **शिक्षक तथा कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) विश्वविद्यालयमा आवश्यक संख्यामा शिक्षक तथा कर्मचारीहरु रहनेछन् ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको नियुक्ति, काम, कर्तव्य र अधिकार, पारिश्रमिक, सुविधा तथा सेवाका शर्तहरू तोकिए बमोजिम हुनेछन् ।

(३) विश्वविद्यालयको कुनै काम गर्न विश्वविद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीबाट सम्भव नभएमा उपकुलपतिले त्यसको कारण खुलाई कुनै विज्ञलाई करारमा नियुक्त गरी विश्वविद्यालयको काममा लगाउन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम नियुक्त विज्ञको काम, कर्तव्य, अधिकार, पारिश्रमिक, सुविधा र सेवाका शर्तहरु करारमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछन् ।

परिच्छेद–९

विश्वविद्यालयको कोष, लेखा तथा लेखापरीक्षण

~~३०~~२६. **विश्वविद्यालयको कोषः** (१) विश्वविद्यालयको आफ्नो एउटा छुट्टै कोष हुनेछ र सो कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन्:–

(क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकम,

(ख) विश्वविद्यालय अनुदान आयोगबाट प्राप्त रकम,

(ग) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले आर्थिक सहायता स्वरूप प्रदान गरेको रकम,

(घ) कुनै व्यक्ति, निकाय, संघ वा संस्थाबाट प्राप्त रकम,

(ङ) विदेशी व्यक्ति, सरकार, अन्तर्राष्ट्रिय संघ वा संस्थाबाट प्राप्त रकम,

(च) शुल्क तथा अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ङ) बमोजिम विश्वविद्यालयले कुनै रकम प्राप्त गर्नुअघि नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयकोस्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(३) विश्वविद्यालयको कोषको रकम कार्यकारी परिषद्ले तोकेको कुनै वाणिज्य बैंकमा खाता खोली जम्मा गरिनेछ ।

(४) विश्वविद्यालयको कोष र खाताको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(५) विश्वविद्यालयको सबै खर्चहरू उपदफा (१) बमोजिमको कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

~~३१~~२७. **लेखा र लेखापरीक्षणः** (१) विश्वविद्यालयले आफ्नो आय व्ययको लेखा नेपाल सरकारले अपनाएको लेखा प्रणाली अनुसार राख्नु पर्नेछ ।

(२) विश्वविद्यालयलेतोकिए बमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कायम गर्नु पर्नेछ ।

(३) विश्वविद्यालयको लेखापरीक्षण महालेखापरीक्षकबाट हुनेछ ।

परिच्छेद–१०

विविध

~~३२~~२८. **शिक्षण पद्धति तथा शैक्षिक कार्यक्रमको मूल्याङ्कनः** विश्वविद्यालयबाट सञ्चालन गरिने शैक्षिक कार्यक्रमको शिक्षण पद्धति तथा त्यस्तो शैक्षिक कार्यक्रममा विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धिको मूल्याङ्कन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

~~३३~~२९. **प्रमाणपत्र तथा उपाधि प्रदान गर्ने:** विश्वविद्यालयले तोकिएको विषयमा उच्च शिक्षा हासिल गर्ने विद्यार्थी, प्रशिक्षार्थी वा अनुसन्धानकर्तालाई तोकिए बमोजिमको प्रमाणपत्र तथा उपाधि प्रदान गर्न र अनुसन्धनात्मक कार्य गर्ने तथा प्राज्ञिक क्षेत्रमा प्रशंसनीय कार्य गर्ने व्यक्तिलाई मानार्थ उपाधि प्रदान गर्न सक्नेछ ।

~~३४~~३०. **समकक्षता र स्तर निर्धारण गर्ने:** (१) विश्वविद्यालयले स्वदेशी वा विदेशी कुनैविश्वविद्यालय वा शैक्षिक संस्थाबाट प्रदान गरिएको शैक्षिक उपाधिको विश्वविद्यालयका विभिन्न तहका शैक्षिक उपाधिहरूसँगसमकक्षता र स्तर निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

(२) विश्वविद्यालयको समकक्षता र स्तर निर्धारण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३१. **राष्ट्रिय विद्युतीय पुस्तकालय तथा संग्रहालयको व्यवस्था:** यो विश्वविद्यालयमा नेपालको राष्ट्रिय विद्युतीय पुस्तकालय तथा संग्रहालयको स्थापना गरिने छ, जसको विद्युतीय उपभोग सवै नेपालीले गर्न पाउने छन् ।

३२. **अन्य देशका शैक्षिक संस्थासङ्ग सहकार्य:** विश्वविद्यालयले अन्य देशका शिक्षण तथा अनुसन्धान संस्था, शैक्षिक गुणस्तर निर्धारण संस्था, तथा कार्यक्रम-मुल्याङ्कक संस्थाहरुसङ्ग निरन्तर सहकार्य गर्न, कार्यक्रमहरु लिन दिन र तिनको सह-मुल्याङ्कन गर्न, क्रेडिट-शिक्षक-विद्यार्थि आदान-प्रदान गर्न, तथा शैक्षिक कार्यक्रम र सामग्रिहरुको सह-उत्पादन, सह-उपभोग र सह-स्तरोन्नतिका परिपाटिहरु बसाल्न सक्ने छ ।

~~३५~~३३. **विश्वविद्यालयमा भर्ना हुन चाहिने योग्यताः** विश्वविद्यालयमा भर्ना हुन चाहिने विद्यार्थी वा अनुसन्धानकर्ताको योग्यता तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

~~३६~~३४. **अन्य संस्था वा निकायको संरचना प्रयोग गर्न सक्नेः** विश्वविद्यालयले कुनै शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालनका लागि अन्य संस्था वा निकायको संरचना त्यस्तो निकाय वासंस्थाको स्वीकृतिलिई प्रयोग गर्न सक्नेछ ।

~~३७~~३५. **सङ्काय, विद्यापरिषद्, आधारभूत केन्द्र वा अध्ययन केन्द्र बन्द गर्न सक्ने**: यस ऐन बमोजिम स्थापना गरिएकाकुनै सङ्काय, विद्यापरिषद्, आधारभूत केन्द्र वा अध्ययन केन्द्रको औचित्यता नभएमा वा आवश्यक नदेखिएमा सभाले त्यस्तो सङ्काय, विद्यापरिषद्, आधारभूत केन्द्र वा अध्ययन केन्द्र बन्द गर्न सक्नेछ ।

~~३८~~३६. **राष्ट्रिय शिक्षा नीति अनुरूप कार्य गर्नेः** नेपाल सरकारको राष्ट्रिय शिक्षा नीति अनुरूप कार्य गर्नु विश्वविद्यालयको कर्तव्य हुनेछ ।

~~३९~~३७. **काम कारबाही बदर नहुनेः** विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारी वा सदस्यको स्थान रिक्त भई वा कुनै पदाधिकारी वा सदस्यको नियुक्ति वा मनोनयनमा त्रुटि भएको कारणले मात्र त्यस्तो पदाधिकारी वा सदस्य संलग्न भई गरेको विश्वविद्यालयको कुनैकाम कारबाही बदर हुने छैन ।

~~४०~~३८. **असल नियतले गरेको काममा बचाउः** यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम असल नियत लिई गरेको वा गर्न खोजेको कुनै कामको सम्बन्धमा विश्वविद्यालय वा विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारी उपर मुद्दा चलाउने वा अन्य कारबाही गरिने छैन ।

~~४१~~३९. **अधिकार प्रत्यायोजनः** (१) सभाले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये आवश्यकतानुसार केही अधिकार कार्यकारी परिषद् वा प्राज्ञिक परिषद्लाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(२) कार्यकारी परिषद्ले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये आवश्यकतानुसार केही अधिकार विश्वविद्यालयका कुनै पदाधिकारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(३) प्राज्ञिक परिषद्ले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये आवश्यकतानुसार केही अधिकार उपकुलपति~~, शिक्षाध्यक्ष~~ वा डीनलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

~~(४) सेवा आयोगले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये आवश्यकतानुसार केही अधिकार सो आयोगको अध्यक्ष वा सदस्यलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।~~

~~४२~~४०. **नेपाल सरकारसँग सम्पर्कः** विश्वविद्यालयले नेपाल सरकारसँग सम्पर्क राख्दा सरकारको खास निकाय सङ्ग सिधा सरोकार राख्ने अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा शिक्षा मन्त्रालय मार्फत

राख्नेछ ।शिक्षा मन्त्रालयलाई विश्वविद्यालयका काम कारवाही बारे सुचना लिन आवस्यक परेको बखतमा त्यस्ता सुचनाहरु प्रदान गर्नु विश्वविद्यालयको कर्तव्य हुनेछ ।

~~४३~~४१. **विश्वविद्यालयलाई ~~छुट दिन सक्नेः~~कर छुट हुनेः** ~~नेपाल सरकारले~~ विश्वविद्यालयको लागि आवश्यक पर्ने सामग्री आयात गर्दा वा जग्गा खरिद गर्दा प्रचलित कानून बमोजिमलाग्ने कर तथा भन्सार ~~छुट दिन सक्नेछ~~महसुल लाग्ने छैन । राज्यले दिनेसक्ने सबै प्रकारका छुटहरु विश्वविद्यालयले उपभोग गर्न पाउने छ ।

~~४४~~४२. **विश्वविद्यालय विघटन सम्बन्धी व्यवस्थाः** (१) कुनै कारणले विश्वविद्यालय सञ्चालन हुन नसक्ने भएमा नेपाल सरकारले सभाको सिफारिसमा विश्वविद्यालय विघटन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विश्वविद्यालय विघटन भएमा विश्वविद्यालयको चल, अचल सम्पूर्ण सम्पत्ति नेपाल सरकारको हुनेछ ।

~~४५~~४३. **नियम बनाउने अधिकारः** यस ऐनको कार्यान्वयनको लागि विश्वविद्यालयले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ ।

४४. **चन्दादान-दातालाई कर छुट हुनेः** कुनैपनि करदाताले विश्वविद्यालयलाई चन्दा वा दान दिएको खण्डमा उक्त दानको परिमाणलाई आफ्नो आयबाट घटाएर बाँकि आयमा मात्रै कर तिर्न पाउने छ ।